

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Ivre Ac Potestate Romanorum Pontificum,
Imperatorum, Regum ac Episcoporum**

Alvarez Guerrero, Alfonso

Coloniae Agrippinae, 1586

VD16 A 2069

De horis Canonicis. cap. xxxiii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63477)

corporalis: quia videtur præstare opem, & incurrit irregularitatem, vt per Panor. in c. ex literis, de pigno. Et Episcopi non seruantes, vel seruari facientes sacros canones, an incidant in periurium, vide Panor. in c. ego enim Episcopus, de iureiur. † Sed si Episcopus fuerit depositus, & appellauit, pendente appellatione exercet iura Episcopalia, & idem in alijs. vt per doct. in c. ij. vt lite pendente. Et licet aliqui Episcopatus habeant maiores redditus, sunt tamen pari dignitatis. ita Panor. in c. si. de transla. præla. & c. legimus, xxij. distinct. Et ea, quæ sunt ordinis Episcopalis, non possunt adquiri; illa verò, quæ sunt dignitatis, aut iurisdictionis, possunt adquiri, vt per doct. in c. accedentibus, de excess. prælat. Et Episcopus non potest se ipsum absolvere à iuramento; & autorizare non potest quis sibi ipsi. ita Panor. in c. at si clerici, §. adulterij, de iudi. Et aduertant Episcopi, quòd licet sit statutus certus numerus canonicorum antiquitus, si tamen crescant facultates ecclesiæ, præbendæ debent augeri, doct. in c. clerici, de vita & honest. cler. Et vide glos. & doct. in c. in nouo testamento, xxj. dist. & ita alia beneficia augenda sunt, vbi facultates ecclesiæ crescunt. Et Episcopus de iure communi eligit sacerdotes: & de iure communi ad Episcopum spectat electio canonicorum. videbis optimam glos. & videbis doct. in c. j. xxj. dist. Et Moyses in veteri testamento elegit sacerdotes ordinatione Dei, & Dominus in nouo, vt doct. in c. in nouo testamento, xxj. distinct. & videbis infra in cap. lxvij.

DE HORIS CANONICIS.

Cap. XXXIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Certus modus in dicendis diuinis officijs ab Episcopo statui potest, qui in sua cathedrali ecclesia obseruetur, & num. 15.
- 2 Papa in toto dispensare non potest, sed in tanto.
- 3 Diuinum officium horis debitis dici debet.
- 4 Miraculum de quodam Eremita.
- 5 Horæ canonice septem sunt, tres nocturnæ, & quatuor diurnæ.

Q

6 Clericis

- 6 Clericus licet beneficiatus non sit, obligatus tamen est ad diuinum officium dicendum.
- 7 Hora unde dicta.
- 8 In orando qui modus seruari debet.
- 9 Hora canonica cum puritate dici debent, & quid sint, quare & quare institutae sint, & num. 10.
- 11 Bissena hora quae sit.
- 12 Excommunicatus, suspensus, vel depositus secretè debet hoc dicere, ita quòd à nemine audiat.
- 13 Celestinus Missae introitum dedit, item & multa alia ad missam pertinentia quae dederit.
- 14 Missae, quae in Natalis Christi nocte celebrantur, à quocumque iure fuerint, & quae hora noctis celebrari debeant.
- 16 Infirmitate impeditus, à dicendo, vel audiendo horas excusetur.
- 17 Oratio Dominica debet alias precedere, cum ab auihore suis instituta fuerit.
- 18 Apostolorum limina (scilicet Romana curia ultra duas dietas distans) singulis annis ab Episcopo visitari debent.
- 19 Primi motus in potestate nostra non sunt.

ET ¶ Episcopus potest habere certum modum in dicendis diuinis officijs, qui in sua cathedrali ecclesia obseruetur, argu. c. illa, xij. c. distinct. quoniam ipse est caput, c. cum non liceat, de praescript. Et licet Romanus Pontifex constituerit certum modum in horis dicendis periculum anni, quem seruant, c. in die, de consec. dist. v. & notatur: non tamen alijs praecipit obseruare. Igitur permissum, ut quaelibet ecclesia cathedralis sibi modum competentem inueniat, quem obseruare tenentur omnes obsequi. ¶ Et Papa non potest dispensare in toto, sed in tantum in horis non dicendis: quia quòd dicantur horae, est de iure diuino, sed quòd debet dici pro horis, non est ex precepto, ut per Card. in Clem. j. de celeb. Miss. & in Clem. dignum. Videtur ergo secundum eum in d. Clem. dignum quòd Papa possit dispensare in tanto; sed quòd non tenetur quis orare, hoc non potest concedere Papa: quia est

set contra ius diuinum. † Et horis debitis debet dici diuinum officium. Et Papa, & Cardinales, & alij Pontifices pro parte maiori hoc obseruant, dicendo de mane officium vsque ad sextam, & nonam inclusiue propter occupationes superuenientes postea. Nam cum prima hora diei sit aptior, & deuotior: ideo melius est preuenire horam, quam praeueniri. ad hoc est tex. cum glo. in l. ij. ff. de verb. signif. Et quod hoc possit fieri, habes notabilem text. cum glo. in c. j. de celebra. Missa. qui ex causa permittit, vt possit clericus de mane etiam vespere dicere. Itaque ex causa licita, & necessaria potest clericus licite seruare, quod dictum est, secundum Hostien. & Panor. in c. j. de celebra. Missa. Sed in ecclesia, in qua solent diuina officia publice dici, debent horae canonice celebrari competentibus horis. Et refert Panor. post Ioannem Andream † hoc miraculum de quodam sancto Eremita, quem Angelus pascebat, & tempore vuarum portabat ei quandoque vvas bonas, quandoque marcidas, quandoque agrestes. Interrogatus angelus ab Eremita, quare sit tanta diuersitatis causa, respondit, quod bonas portabat tempore, quo dicebat officium tempore competenti, & horis competentibus; agrestes vero, quando anticipabat horam; marcidas, quando differebat ultra debitam horam. Et hoc ideo, quia Eremita non occupabatur alijs exterioribus. Et competens tempus est, quando hora officij respondet horae diei; vt sic dicatur matutinum in nocte, Prima in diluculo, & sic de alijs horis. Et dicit Ioan. And. in d. c. j. & ibi Panor. † quod horae canonice sunt septem, tres nocturnae, & quatuor sunt diurnae. Nam Matutinum, Prima, & Completorium sunt horae nocturnae. Dicit Hostien. quod generalis consuetudo habet, quod in diebus communibus possit Missa dici vsque ad sextam, in vigilijs vsque ad nonam, in quatuor temporibus vsque ad vespere, facit quod not. in c. solet, de consecr. distin. j. & in c. non liceat, xliij. dist. Quotidie in ecclesia Missa cantatur multiplici ratione: primo, quia oportet semper esse paratam medicinam contra peccata quotidiana; item vt Christus nobis vnatur sacramentaliter, & vero Agno quotidie vtamur; item vt sit apud nos magna

memoria. ita sanctus Thom. in iiii. senten. dist. xij. q. j. ar. ti. ij. Et de ista materia videbis Panor. in c. j. de celeb. Missar. vbi ipse dicit: Not. quod de iure diuino clericus tenetur ad septem horas canonicas, sed non sunt de iure diuino istae horae determinatae: ynde officium, seu determinatio, & distinctio officij est de iure positiuo, sed septies in die laudare, est de iure diuino. Ex quo infertur (vt superius est dictum) quod Papa licite potest dispensare circa mutationem officij, sed non credo, quod Papa possit dispensare (vt dixi) quod clericus non teneatur dicere aliquod officium, pro hoc, quod legitur, & notatur in c. proposuit, de concess. prae. hoc adde ad ea, quae superius diximus. ¶ clericus beneficiatus, vel in sacris constitutus, licet non beneficiatus, est obligatus ad dicendum officium: clerici etiam tenentur ex praecepto dicere officium beatae Virginis, sed & clerici in minoribus non beneficiati, tenentur dicere officium, licet consuetudo contrarium obseruet, quae non dicentes excusat, vt per Paporm. in d. c. j. de celebr. Missar. vbi etiam dicit, quod clericus non dicens officium sine causa rationabili tenetur ad restitutionem fructuum beneficiij in foro animae. Horae canonicae sunt officium, seu hostiae laudis, quas quis Deo de fructibus suorum offert pure, & deuote: Itaque sunt dicenda verbali expressione. ¶ Et dicuntur horae ab oro; quod orando, & contemplando debent dici. Et dicuntur canonicae, quia à canone sunt inductae, vt in c. j. & c. dolent de celebr. Missar. An clericus indeuote orans, peccet mortaliter, vel venialiter? dic, quod qui ex proposito, voluntarie, aut malitiose, aut negligenter indeuote horas dicit, vel aliquid ex eis omittit, vel ad hoc operam dat, puta pugnando se inter fabulas, is mortaliter peccat, secundum Panor. & Guil. in Clemen. j. de celebr. Missar. & facit regula, quod timore. vbi patet, quod qui praeceptum aliter facit, quam debet, iam non facit. Sin autem ex negligentia leui, vel leuissima, quae non prouenit ex proposito, sed praeter voluntatem ad cogitandum de alijs, rapitur forte de contemplatione, vel nimio somno, talis peccat venialiter, xxx. dist. c. vnum orarium. §. alias, secundum Hostiens. Inno. & lo

& Ioan. Andr. Et est ratio secundum eum, quod cum cor hominis sit nobilius omni nobili, non est à Deo factus homo, quod tales cogitationes possit euitare: quia non requiritur secundum Theologos, quod attētus semper permaneat in oratione propter actus essentiam. Vnde Psalm. xxij. Cor meum dereliquit me: Satis est, quod inaneat per virtutem; quod est, quando quis accedit ad legendum horas cum bona intentione, & sic in prosecutione perdurare intelligitur. argum. de baptis. c. maiores, §. item queritur. Et hoc est verum, nisi esset tanta diuulgatio, quod omnis attentio deperiret. & tunc habet locū, quod dicit Cyprianus in libro de oratione Dominica: Quando postulas te audiri, cum te ipsum non audias? & autoritas: Populus hic labijs me orat, corde autem, &c. Matth. xv. † Videat 8 quilibet tam clericus, quam laicus, vt in oratione stet, vel sedeat quietus, aut flectat deuotus, manus leuando, pectus tundendo, suspirando, & rursus inspiciendo. Isti enim sunt modi orandi in scripturis sanctis approbati. Nam dicitur in Psalmo: Stantes erant pedes nostri. & Marci xj. Cum stabitis ad orandum, dimitte. Sic Martha stetit, & ait ad Christum: Domine non est tibi cura, &c. Luc. x. Sic leprosus genu flexit, & impetrauit curationem, Mar. j. Hydropticus stans ante Christum, obtinuit sanitatem, Lucæ xiiij. De sedendo, Matth. xxvj. dicitur, vbi Christus dixit Apostolis: Sedete hic, & orate, ne intretis in tentationem. Item Mar. xiiij. De quiete dicitur Matth. vj. Cum oraueritis, intra cubiculum tuum, & clauso ostio ora. Cubiculum autem est locus quietis. De flexura dicitur de leproso, qui procidens adorauit, Luc. v. & Paulus dicit: Flecto genua mea ad Deum pro vobis, ad Ephes. c. iij. Et item de eleuatione manuum habetur Exo. xviij. vbi Moyses eleuatis manibus orauit. Et Dauid: Eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum, Psalm. cxl. De tunctione pectoris habetur Lucæ xvij. vbi Publicanus percussus pectus orabat. De suspiratione, Ioan. xj. vbi Christus infremuit spiritu, & turbauit seipsum, volens Lazarū suscitare. De sursum inspiciendo dicitur Ioan. xj. vbi Christus suspiciens in celum, dixit: Pater gratias tibi ago, quoniam exaudisti

9 me. † Itaq; horæ canonicæ debent dici cum puritate: & ex hoc arguitur secundum Cardin. in Clem. j. de celebr. Missæ. quod qui est in mortali peccato, si dicit eas, nihil agit: sicut sunt concubinarij, fures, & similes: unde in Psalmo: Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas? &c. Ex hoc etiam arguitur contra clericos, qui potius pro denario, quam pro Deo, accedunt ad officium, qui committunt simoniam non veram, sed mentalem, ut in c. fin. de simo. & c. sacerdos, j. q. j. vbi dicitur: Sacerdos in quacumq; fuerit macula, non accedat offerre oblationes Domino. Dixi, quod horæ canonicæ debent dici cum puritate; sed qui est in mortali peccato, bene facit, si dicat hoc ut Deus citius illuminet mentem suam, ita Inno. c. dolentes, de celebr. Missæ. argu. c. quod quidam, de poenit. & remis. ut per Cardin. in d. Clem. j. † vbi dicit etiam quid sint horæ canonicæ, & quot, & quare sint institutæ & dicit, quod sunt septem, ut in glo. Et Ioan. de Imo. in d. Clem. j. dicit, horæ canonicæ sunt septem. & Guid. d. versus, ex quibus colligitur, quare sunt septem, videlicet,

In matutino damnatur tempore Christus.

Quando surrexit, Primam canit ordo fidelu.

Tertia cum canitur, tunc est cruciamina passus.

Sexta sunt tenebra per mundi climata factæ.

Emissus Nona divinus spiritus hora.

Vesperæ clauduntur Christi sacra membra sepulchro.

Christo bisseña custodia traditur hora.

† Et dicitur bisseña hora, quasi ultima hora, Et de hoc per Ioan. And. in d. c. j. Et nota secundum Inno. c. j. de celebr. Missæ. quod Missa quoad ordinem, quo nunc utimur, fuit instituta à beato Iacobo Apostolo, & à Basilio, c. Iacobus, de consec. dist. j. vbi legitur: Iacobus frater Domini secundum carnem, cui primum credita est Hierosolymitana ecclesia, & Basilius Cæsariensis Episcopus, cuius claritas per totum orbem refulsit in scripturis, addiderunt nobis Missæ celebrationem. De ratione singularium partium Missæ vide S. Tho. par. iij. q. lxxxiiij. art. iij. dicentem, quod quia mysterium nostræ salutis totum comprehenditur in sacramento Eucharistiæ, ideo tale sacramentum præ cæteris agitur

tur cum maiori solennitate. Et de ratione singulariū par-
tium Missæ vide Card. in d. c. j. de celeb. Missa. Sed vt ma-
teriam restringamus, notabimus, quod presbyter tenetur
horis debitis dicere horas canonicas: permittitur tamen
sibi ex causa dicere eas vsque ad vespertas inclusiue, tex. ad
hoc in c. j. de celeb. Missa. ex Concilio Agatenfi. Et horæ
canonicæ sunt quædam satisfactio obligationis contractæ
propter beneficium, ordinem, vel officium susceptum, ex
quibus, vel altero eorum quis deuotè obligatur ad ipsas
horas dicendas. Ita Albertus de Ferrarijs in lectura sua di-
cti cap. primi. Et dicuntur canonicæ, quia à canone sunt
institutæ. de quibus in c. ij. x. dist. & in c. fin. xij. dist. & in
Clem. j. de celeb. Missa. & in d. c. j. pro eorum fundamen-
to assumptæ dictum Psalmi: Septies in die laudem dixi
tibi, &c. Ideo istæ horæ sunt septem. Item septem sunt, sic-
ut septem sunt dona spiritus sancti, xxx. q. j. c. peruenit.
Septem sunt dies sæculi, iuxta illud: Orbis volutus septies
signat beata tempora. Septem sunt ætates, quibus finietur
mundus: Septem diaconi, per quos designantur septem
candelabra aurea, quæ erant in templo Dei, xcij. dist. c.
diaconi, qui. Item scribitur Leuiti. xvj. c. quod Aaron de
sanguine vituli septem vicibus aspergit digito contra pro-
pitiatorium ad orientem. Aaron ipse est, qui ad honorem
sacerdotij vocatus extitit; de quo per Aposto. ad Hebræ.
v. & Leui. viij. & xxj. q. j. §. j. & in c. qualiter, de elect. Aaron
ergo idem est quod sacerdos, qui accipit has septem horas
ad psallendum in memoriam vituli. i. Iesu Christi crucifi-
xi, qui in ligno crucis pro nobis sanguinem suum sparsit.
Item sunt istæ horæ septem, per quas singulis diebus eius
passionem recolere debemus. & vide glo. in d. c. j. & ibi do-
cto. Et hora competens ad persoluendum has horas dici-
tur, quæ per sonum campanæ signatur, vt per gl. in d. c. j. Et
propter officiū datur beneficium, vt in c. fin. de rescrip. in
vj. & in c. cum secundū Apostolum, de præben. Etiam cle-
ricus in minoribus, si beneficiū tenue habeat, tenetur ho-
ras canonicas legere. ita Host. in summa, in tit. de consec.
eccl. vel alta. † Excommunicatus, suspensus, vel depositus
debet horas dicere secrete, ita quod à nemine audiatur: ita

Q 4

Alber

Albertus de Ferrarijs in d. c. j. Quid de scholaribus, qui occupantur studio literarū, an possint insimul horas suas persolvere? responde, quod non: licet per homines literatos dicatur: Fidem catholicam muro inexpugnabili circumcingi. Ita Alber. in d. c. j. & ibi dicit, quod presbyter non potest celebrare Missam matutino non expleto: sed quis infirmaret ad mortem, & non esset hostia consecrata, & esset periculum in mora, sacerdos posset Missam celebrare matutinali officio non expleto. Et Missa non est in horis canonicis, sed bene est de officijs, ut per glossam Clem. r. de celebr. Missar. Petrus enim ubi consecrauit oratione, Pater noster, usus est. Auxit hæc mysteria laicus Episcopus Hierosolymitanus, auxit & Basilus: auxit re & alij. † Nam Cælestinus Missæ introitum dedit. Gregorius Kyrieleyson. Gloria in excelsis Deo, Telephorus. Collationes Gelasius. Epistolam, & Evangelium Hieronymus. Alleluia verò sumptum est ex ecclesia Hierosolymitana. Symbolum in Concilio Nicæno. Mortuus autem commemorationem in Missa Pelagius instituit. Thus Leo tertius. Osculum pacis Innocentius primus. Ut caneretur Agnus Dei, Sergius Pontifex instituit. Platina in historia Sixti, qui fuit Papa VIII. Telephorus Sixto successit, & constituit, ut septem hebdomadibus ante Pascha ieiunium observaretur: atque † ut in natali sui Christi noctu tres Missæ celebrarentur: Prima in principio noctis, quo Christus in Bethleem nascitur: secunda illucescente aurora, quando a pastoribus cognitus est: tertia eadem hora diei, qua nobis dies redemptionis, & veritatis illuxit. Constituit item, ut ante sacrificium hymnus ille cantetur, Gloria in excelsis Deo. Vide text. in c. non sancta, de consecra. dist. j. & vide tex. & ibi docto. in c. non fuluisti, de celebrat. Missar. de Missis celebrandis in nocte natiuitatis. Et beneficiati debent ecclesiam officiare, scilicet cet cantando, & legendo, & ad hoc possunt compelli, ut gum. c. significatum, de præben. Nam beneficium conferitur eo animo, ut fiat in eo residentia, & diuina officia, propter quæ beneficium fundatum, & dotatum est, celebretur, c. relatum, & c. quia nonnulli, de clericis non residentibus. Itaque

Itaque lucrum beneficij amplectentes onere recusato non debent tolerari, l. vnica, §. pro secundo, C. de cadu. toll. Beneficia plura tenens an pro quolibet debeat horas canonicas dicere? videtur, quod sic, vt per Alber. de Ferrarijs in d. c. j. si beneficia non essent tenuissima, quia non debet quis plura beneficia appetere, postquam a iure reprobat. Quod si in duabus ecclesijs, in quibus quis est beneficiatus, fiant diuersa officia, cuius ecclesie officium debeat dicere? dic, quod officium illius ecclesie, in qua habet maiorem gradum, vel dignitatem. Sed de hoc vide Alber. in d. c. j. Quid de illo, qui dimittit horas canonicas dicere pro eo, qui non habet Breuiarium? An si dixerit alias horas, possit recompenfare, vide ibi Albertum. Et ommittens officium beate Virginis, vel vigiliis mortuorum, peccat mortaliter, docto. in Clem. j. de celeb. Miss. Quando presbyter Missam celebrat, quilibet deuote audire debet orationes, Epistolam, & Euangelium; quia cum legitur Euangelium, qui loquitur, Christus est, non homo. quod probatur ex tenore Euangeliorum. Quod si quæris, secundum quem ritum, & quot Psalmos pro qualibet hora clericus debeat dicere, dic secundum docto. in d. Clem. i. quod quilibet debet ecclesie sue consuetudine seruare, c. nouit, xij. distinct. & c. sequenti. & si secus faceret, tanquam transgressor consuetudinis, aut institutionis ecclesie, poterit priuari, & perinde ac si esset transgressor legis, c. in his, xj. distinct. In ecclesijs vero monachorum, & aliorum religiosorum seruari debet illud, quod dicit eorum regula, & institutio, aut consuetudo, vt in c. de his, xij. distinct. & licet mos ecclesie Romanæ in sacramentis debeat seruari, non tamen sic est in istis horis canonicis, & officijs diuinitis, vt notatur in c. in die, de conse. distinct. v. & notatur in c. ij. de tempo. ordi. vbi dicit etiam notanter Panorm. quod si ordinatur quis non congruo tempore, licet recipiat characterem, non recipit ordinis executionem, & deponendus est. Vel dic, quod illa, quæ ecclesia Romana mandat, & docet seruari, ad illa tenetur quisque; secus vbi non mandat, vel docet seruari, quæ ipsa facit, argum. nota. in c. in causis, de sententia, & re iudicata. Et de hoc

Q s

vide

vide Albertum de Ferrarijs in d. c. j. † Et nota (vt superius dixi) quod Episcopus potest inducere consuetudinem novam in ecclesia sua, quoad officia celebranda, c. novit, xij. distinet. & de consecrat. dist. iij. c. j. & expresse in glo. in c. Eleutherius, xcj. distinet. super verbo, vigilijs. quod sic intelligitur secundum Archidiacono. ibi, quod Episcopi in his, quæ circa solennitatem ecclesiæ tantum consistunt, quæ consuetudine, non præcepto maiorum sunt introducta, mutare possunt, & statuere. Itaque contra illud, quod statutum est ab Apostolis, vel sanctis Patribus, non debent Episcopi, nec possunt immutare: Sed in his quæ circa solennitatem tantum ecclesiæ consistunt, quæ consuetudine, non præcepto maiorum sunt introducta, mutare possunt, & statuere, ita Archidiaconus in d. c. Eleutherius. & legem cum c. j. & vid. Ioan. de Lignano in principio tractatus de horis canonicis. Et vide etiam Archidiacono in c. j. xxj. q. j. vbi tractando etiam de pluralitate beneficiorum dicit secundum Ioannem de Ancona: Indubitanter peccat clericus recipiendo diuersa beneficia: quia cum vix vnum officium implere sufficiat, stipendia sibi vendicat aliorum, & facit contra Concilij interdictum, c. quia, de clericis non resident. Secundo, propter ambitionem, c. quia, de præben. Tertio propter cupiditatem, cap. si quis Episcopus suæ, & c. si quis de ordine, vij. quæst. j. Quarto, quia diminuitur cultus diuinus. Et adduco illud Matthæi, cap. vj. Nemo potest duobus dominis seruire. Ideo illud est merito fugiendum ab homine, per quod impeditur obsequium Deo debitum, ad quod obligatur homo ex beneficio creationis, & ex alijs beneficijs. Et ibi dicit Nicolaus de Lyra, quod avaritia, quæ est seruitus idolorum, non potest stare cum obsequio diuino. Et ideo Christus in d. c. vij. concludit, Non potestis Deo seruire, & Mammonæ. Mammona enim lingua Syriaca nomen est diuitiarum, vel nomen dæmonis, qui tentat de cupiditate diuitiarum. Avarus autem, qui thesaurizat, inordinate seruit vtriusque. Et ideo non potest similiter Deo seruire. Et de pluralitate beneficiorum dicemus in cap. sequenti. Et de consuetudine introducta contra residentiam beneficiorum dicit Archidiacono.

in

in d.c. Eleutherius, quod si tali consuetudine contendere-
 tur in iure, aboleretur. de præben. c. cum iam dudum. † Sed 16
 si aliquis est infirmus tali infirmitate, quæ impedit à dicen-
 do, vel audiendo horas, excusatur infirmus. ita Panor. in
 c. j. de celebrat. Missar. nec tenetur postea aliquid dicere,
 quia necessitas non habet legem, c. consilium, de observa-
 reiuniorum. Secus est secundum Host. si infirmitas solum
 impediret dicere, sed non audire: tunc enim sacerdos de-
 bet aliquem alium coram ipso legentem audire, & si est in-
 firmitas levis, vt vetus quartana, omnes horas legere te-
 netur. Et sacerdos tenetur ad horas beatæ Virginis non de
 iure, tamen de optima consuetudine, c. in his rebus, xj. di-
 stinct. quia multa sunt in ecclesia Dei, quæ non sunt de
 institutione ecclesiæ: sed ex solo consuetudinis vsu anti-
 quo, quæ non debent vlllo modo prætermitti sine pericu-
 lo salutis; vt signatio crucis, qua fideles signantur, benedi-
 ctio fontis, trina vinctio olei in baptismo: quæ omnia, vt
 dicit Augustin. in c. ecclesiasticarum, xj. distinct. obserua-
 ta sunt reuerenter à Patribus, text. in c. in his, eadem dist.
 Et Panor. in c. j. de celebr. Missa, dicit, Multa ex radice an-
 tiquorum Patrum sunt in præcepto, quæ non reperiuntur
 scripta. d.c. ecclesiasticarum, xj. distinct. c. cum Martha,
 de celebra. Missa. Et dicit Cardina. post Hostien. quod ge-
 neralis consuetudo habet, quod omni die celebrari possit
 vsque ad sextam, c. non liceat, xliij. distinct. in vigilijs
 vsque ad nonam, sabbatis quatuor temporum vsq; ad vesp-
 peras. Et sacerdotes curati tenentur ad vigilijs mortuo-
 rum ordinarias, iuxta consuetudinem ecclesiæ cathedra-
 lis: ita Nicolaus Plocius in tractatu suo de horis dicendis,
 q. vij. Pater noster post horas debet dici, cap. id semper, de
 consecra. distinct. v. vbi litera dicit: Id semper placuit ob-
 seruare, vt omnibus diebus, & post matutinas, & vesp-
 eras oratio Dominica à sacerdote proferatur. Ante horas dice-
 re, Pater noster, iustum est; nam inuocandus est omnium
 rerum pater. † Et rationabile est, vt prius illa oratio præ- 17
 cedat, quam author salutis dictauit, & instituit, quam ille,
 quas sancti Patres postea dictauerunt. Et astrictus ad ho-
 ras canonicas, si fuerit in gratia, mereatur augmentum glo-
 ria,

ria, & diminutionem pœnæ, sicut faciens alia bona opera, de pœnitentia. dist. iij. c. si quis autem, c. legatur, xxij. c. ij. Si autem non est in gratia legens horas, tunc non meretur augmentum gratiæ, sed alia plura; sicut alia bona opera, quæ extra fiunt, extra charitatem faciens: primo, ad minus supplicium; secundo ad bonum temporale; tertio, citius cor eius ad veram pœnitentiam illustretur. Et hoc notatur, de pœnit. & remis. c. quod quidem. Hostien. addit duo; quod diabolus non habet in tali homine tantam potestatem, quantam habebat, si talia non faceret. De hoc Gregorius ponit exemplum in dialogo de Iudæo, qui cognovit se signaculo sanctæ crucis. Item valet ad affectionem bonorum, & habitationem. Et hoc verum est illis bonis operibus, quæ fiunt extra charitatem ad gloriam & honorem Dei; secus esset, si propter gloriam humanam, ut si quis daret eleemosynam propter vanam gloriam, tunc non mercedem, sed pœnam mereretur, c. si quis, quod ibi notatur, de pœnit. distinct. iij. Ideo dixit Christus: Videte, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem, qui in cœlis est, Matth. vj. Obligatur quoque ad dicendum horas canonicas, ut satisfaciatur pro illis, quæ beneficia fundauerunt. Cardina. sancti Sixti in c. canonicarum, xxiij. distinct. † Et singulis annis Apostolorum limosinam visitent Episcopi, c. iuxta, xciiij. distinct. intellige, si non stant ultra duas dietas à Romana curia. Et per se, vel per alios debent comparere, vide docto. in d. c. iuxta. Et sanctus Thomas in Quodlibeto de omissione horarum canonicarum dicit, quod non dicenti horas pœna arbitraria est imponenda in foro pœnitentiæ. Quæ pœnitentia si sit arbitraria, c. Deus, qui, de pœnit. & remis. & c. quæ situm, de pœnitentia. distinct. j. & c. mensuram. Sed horæ canonice non possunt dici sine oris expressione. ita sanctus Thomas in secunda secunda, q. lxxxij. Sed oratio, quæ singulariter offertur à singulari persona, potest fieri in mente sine verbali expressione, itaque non est necesse, ut sit vocalis. Adiungitur tamen vox tali orationi triplici ratione, primo ad imitandum interiorem deuotionem, qua mensuratur

rantis eleuetur in Deum. Cætera videbis in d. q. lxxxiiij.
 arti. xij. vbi in quæstione prædicta de oratione tractatur.
 Sed attendite omnes participantes de matrimonio Chri-
 sti, & attendite etiam omnes sacerdotes. Nam horæ cano-
 nicæ debent dici cum puritate conscientia, & animi de-
 uotione, & modestia, non intermiscendo vana colloquia;
 sed sufficit, quod quis bona intentione inceperit, licet in
 progressis mens rapiatur ad alia: † quia primi motus non 19
 sunt in potestate nostra, & habetur in Psalmo xxxix. Cor-
 meum dereliquit me: quod intellige, nisi tanta sit euaga-
 tio, quod omnino attentio pereat: quia tunc succedit,
 Quomodo exaudiri a Deo postulas, cum teipsum non ex-
 audias? sed Ioannes cap. xvij. dicit: Maledictus homo,
 qui facit opus Domini desidiosè. Posset dici, quod si ali-
 quis immisceat syncopas, vel omittat versum, vel Psalmum,
 vel aliquam partem magnam, vel modicam, quod si hoc
 facit in choro cum alijs, non reiteret totus chorus propter
 scandalum; sed ipse solus per se sub silentio, vel ad partem.
 Si verò solus officium dicebat, & tunc, si tempore omissi-
 oniserat sic infirmus, quod non poterat commodè dice-
 re, non tenetur iterare, secundum Hostien. Inno. tamen
 contra. Si autem non erat sic infirmus, & tunc aut omit-
 tit ex malitiosa negligentia, & tenetur iterare; vel ad pœ-
 nas condignas, & semper punitur de peccato omissionis.
 Si autem hoc facit præter propositum, & tunc non peccat,
 secundum Inno. & Hostien. in d. c. dolentes. quod intelli-
 git Guil. mortaliter; venialiter autem bene peccat, xxv.
 distinct. c. vnum orarium, §. alias. quod intelligit, si non sit
 facta magna interpolatio, quia alias peccat mortaliter. A-
 liqui autem Theologi secundum eum dicunt aliter; quia
 aut ipse dat operam suæ omissioni, puta ponendo se circa
 fabulas, & tunc tenetur; aut ab alio rumpitur, & tunc non,
 secundum Inno. Et dicit, quod si ex negligentia omittitur
 aliquis versus, vel instantia, quod non peccat, nec tenetur
 à capite reincipere, etiamsi dimitteret Psalmum, & non de-
 bet ad illum redire, cum posset aliquod scandalum gene-
 rare; sed negligentiam suam confiteri tenetur. Nec ob-
 stat, quod maledictus dicitur, qui negligenter diuinum offi-
 cium

eium egit: quia illud intelligitur de malitiosa negligetia, non autem de illa, quæ provenit ex meditatione divina, & sic ex levi, vel leuissima culpa. Horæ sunt census, seu debitum retentum à Deo in personas ecclesiasticas de suo patrimonio specialiter viuentes: quia sicut seruus ad tributum, sic viuentes de patrimonio Christi ad diuinum officium obligantur, Cardina. & docto. in Clemen. j. de celeb. Missæ. & ibi per Docto. videbis multa: & infra in isto Speculo, in titu. de pensionibus ecclesiasticis. & vide infra in titulo de sermone Episcopali, in §. de oratione. Et à quibus vitijs debeant esse immunes, qui in Episcopum sunt ordinandi, vide notabilem textum diui Gregorij, in c. cæce, & c. hinc, xlix. distinct.

DE PLVRALITATE BENEFICIORUM. Cap. XXXIIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficiorum, quædam suprema, quædam duplicia, & quædam simplicia.
- 2 Quæ dicantur beneficia sine titulo.
- 3 De iure nemo duas supremas dignitates habere potest, est etiam contra ius canonicum, & contra vocem Domini est duopli-
sidere beneficia, & num. 4. 5.
- 6 Ex iusta causa Papa dispensare potest, & quæ sit iusta causa.
- 7 Possidens beneficium vnum, ex quo se honestè sustinere potest, accipiendo aliud mortaliter peccat.
- 8 Miraculum de quodam cancellario mortuo, qui multa retinebat beneficia, dum viueret.
- 9 Beneficiarius de redditibus ecclesiæ voluptuosè expendens, ad re-
stitutionem tenetur.
- 10 Residentia est de iure diuino, & num. 13.
- 11 In foro contentioso quæ pena imponitur plura beneficia possidenti.
- 12 Olim in curijs & dignitatibus dispensabant Episcopi.
- 14 Prælati ecclesiæ an licet beneficia, aut officia ecclesiæ consanguineis, & amicis conferre possint.

15 Dispensatio